

פרישות והתחברות

יצירת מקום המרשה לדבר דברי אמת

במקדש לפי שאותיות ביטוי הפה הלא הם נוצרים בתוך האוויר הסובב את האדם. ואין בכל אוויר העולם אוויר מוכשר שיהיה הוא בעצמו השם המפורש אלא במקדש.

**המדבר הוא המקום
המאפשר להגיד
אמת מבלי להלבישו**

א.

אין התורה מתקיימת אלא במקום הראוי ומוכן אליה. בטרם נכנסים להגיד דברי תורה על דרך האמת חייבים לסדר לה מקום שבה יהיה אפשרי לומר אותם המילים של אותה המדרגה של תורה. לא זו בלבד מפני המלעיגים שלא יתנו לנו לדבר סודות התורה במקום שהם שולטים עליו. אלא אף מפני גופם של דברים שהם צריכים אוויר נכון להם להתלבש בהם, וכאשר נאמרים דברי תורה שלא במקומם הנכון הרי הם בהכרח מתפרשים שלא כראוי כי אותם הדיבורים העליונים מתגשמים ומתעקמים לפי המקום שהם שם.

ב.

המאמץ הראשון של לימוד סודות התורה הוא המאמץ של יצירת מקום שיהיה מוכשר לקבל את אותם הדברי תורה. וכמה מוצאים אנחנו במאמרי הזוהר שהם מאריכים לייסד בפתיחות דברי התורה שלהם, לפנות את כל המפריעים הפנימיים והחיצוניים מן המקום שבו הם עומדים, המקום במובן של המרחב המקום במובן של הזמן המקום במובן של החברים העומדים שם ושומעים את דברי התורה. ולפעמים אף רוב הדרוש איננו עוסק בגופם של דברי תורה הבאים להתחדש שם אלא בפינוי המקום והלב מכל מפריע, עד שכאשר הפינוי מצליח הרי כל דברי התורה במלוא שיעור קומתם נקלטים במילה

אמר הרמ"ק סוד הטעם שאסור להזכיר את השם המפורש אלא

אחת ובנשימה אחת. ושמא אין בהם אף מה לספר כי עין לא ראתה אלהים זולתך. אך מה שמספרים הוא בעיקר הדרך לכך.

וכך מוצאים אנחנו בהתחלות הגדולות כמו בתחילת האידרא שהאריכו לסדר את המקום בטרם התחילו את הלימוד, וביארו רמח"ל בפירוש אדיר במרום באורך על דרך זה שאמיתת דברי תורה אינם נאמרים אלא במקום הראוי להם דהיינו בגן עדן ולפיכך בטרם אומרים דברי תורה של הגן עדן צריכים להביא לשם את אוויר גן עדן ואת קירות גן עדן ואת גג גן עדן, והוא מסדר בפרטיות כיצד להמשיך כל הבחינות הללו בכדי לפנות מקום לדברי תורה. והמתבונן הרגיש יראה שכן הוא אף בכל דרוש של הזוהר במקום שניכר שהוא התחלת כניסה לענין מבחינת הנפש שהוא עומד על נקודה זו.

ג.

קושי זה איננו במקומות הנחשבים חיצוניים בלבד. אלא יש לעמוד על דקות פיתוייו גם במקומות הקדושים לנו בכל האופנים. מנהג רווח בכמה מקומות שאי אפשר להגיד דבר מוסר אלא אם כן מוסר זה מלוכש באיזה לשון הרע. כאילו הדבר הטוב

אבחנה נוקבת בכל דרכי בני אדם. תיכף ומיד שמתקבצים שלשה בני אדם לעשות שום דבר טוב הדבר בסכנה שייהפך למין מפלגה של אני ואתה וכו' וכבר בטל כל המטרה. ואם מבקשים אנחנו אווירה של טוב אין מנוס אלא לעמוד על המשמר על כל תנועה ותנועה ולדעת מתי סרים מן הדרך מן תנועה של בקשת הטוב אל תנועה של זלזול באחרים ושבח המפלגה שלי שהוא אני ושני החברים שלי, טוב בעיני ה' ימלט ממנה. וזו היא המדבר שאליו נמלטים הסבא וחבריו ורבי שמעון לדבר בה דברי אמת של התורה.

פינוי הדרך מייצר את תורת התשובה

ו.

לאנשים כערכנו, נמצא רוב מאמץ התורה נמשך בפינוי הדרך אליו. מאחר ואין אנחנו צדיקים גמורים אידיאליים שאינם מאבדים את חוט הדביקות לעולם, אלא בכל יום מאבדים אותו ונצרכים לעמול לחזור לאותו אוויר גן עדן. מצא בעל דבר מקום להתרעם, שנראה שרוב עמלנו הוא לריק לחזור שוב ושוב מאוויר העולם העכור אל אוויר גן עדן, ואיה אלהי המשפט.

'פרום' איננו מרגיש שיש לו רשות להגיד את האמת של היראה מבלי שיתלבש באיזה 'האק' על ההם. וגם הנחשב 'לא פרום' או 'משכיל' איננו מרגיש שהוא יכול לספר את שבח החכמה מבלי להלבישו בהתכבדות בקלון חבירו שהוא כזה תמים וטיפש. ולמה לא יתאפשר לפנות מקום מכל הלבושים הצואים הללו ונוכל לדבר את האמת ואת הטוב בצורה ברורה ולא נצטרך להתבייש בטוב שלנו אלא ברע שלנו. יגיד הפרומער את נקודת האמת של היראה ויגיד המשכיל את נקודת האמת של החכמה ויצאו כולם נשכרים בריבוי הטוב מתוך אהבה וחיבה ולא תיעשה כל התורה וכל החכמה היכי תימצי אל מאבקי העליונות הטיפשיים.

ה.

מאמר רבי יצחק מאיר מגור כאשר מלך אשר בשעה שנעשה בן אדם לרבי תיכף ומיד מסתדר הכל זה נעשה גבאי וזה נעשה שמש וזה מביא אוכל וזה כסף וזה תורה. ואז מגיע השטן וגונב את הנקודה הפנימית וכל השאר ממשיך ונוסע לו בלעדי אותה הנקודת אמת אשר לשמה התכנסה כל החבורה. יאמר האדם אני אין לי לחשוש מכך הלא איני אדמו"ר ואפשר להשתמש באמירת אמת החריפה הזאת ללעוג על האדמורי"ם. אך זו

ז.

ושמאל. אבל הבעל תשובה הלא סטה מן הדרך ומכאן ואילך הוא מבקש את דרכו בחזרה, והלא בדרכו זו אין לו את מי לחקות אין לו רב שיורה לו הדרך או מנהג שידריכנו בדרך סלולה כי הלא איזה מנהג קבוע יכול להיות להורות חטאים בדרך, אבל דרכה של תשובה היא כמו דרך בים אשר כל אחד העובר בה חייב ליצור את דרכו בעצמו, וכיצד הוא יוצר את דרכו, על ידי שהוא מפנה מאיתו את המים הזידונים הם קוצי הכרם והוא סולל את דרכו בפני עצמו.

מ.

והיינו שאמר הרב לוריא מהו שנקראו יודעי סודות התורה בשם מחצדי חקלא, לפי שעיקר עבודתם הוא לכרות את הקוצים הם הקליפות מן כרם השכינה והתורה. והלא עדיפה מיניה הוי ליה למימר שהם הקוצרים את פרי הכרם שהם דברי תורה עצמם. הוא הדבר אשר אמרנו אמיתת סודות התורה אינם אלא בדרך כריתת הקוצים הנצרכת בכל יום מחדש לבעלי תשובה וליוירדי עומק הסוד, ולפיכך נקרא עיקר התורה על שמם. וזוהי עבודת היציאה אל המדבר ההכרחית לבוא אל סוד ימי ה' הם זמני קודש של החודש השביעי. ומן המדבר שבו כל הנחשים שבים אל העיר להביא משם טרף לבית החודש

כה אמר ה' הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה. שבח מיוחד השתבח ה' שהוא מסוגל לתת דרך בים. ובפסוק זה רמז האר"י שיש בו דרך תשובה של חודש אלול. פלא הדרך שבים הוא כי בשלמא הדרך שביבשה הרי כל שעובר עליו עוד עובר אורח הרי הדרך נעשה יותר ברור ונקי מכל הקוצים והברקנים, והוא מסוגל להיות מסומל וגדור היטב כדרך המלך. ואילו בים, כמה ספינות שלא יעברו שם, עדיין לא נוצר שם דרך כלל. וכל ספינה וספינה העוברת אורחות ימים הרי היא מציירת במו נסיעתה בעצמה את הדרך שבו היה נוסעת. יצירה כזו של דרך הוא תפקידו של הא"ס בעצמו, שאין על מי לסמוך לא על מסמני הדרך הקדומים ולא על עקבי הצאן אלא לשאת את העינים השמים ולראות את הכוכבים ולסלול את דרך עצמך בתוך הים.

ח.

כך היא ההבחנה בין דרכם של בעלי תשובה לדרכם של צדיקים גמורים. וכאשר למדנו בשיעור הקודם דרכם של בעלי תשובה הוא הוא דרכם של צדיקים הנעלמים המבקשים חדשות בתורה. כי הצדיק דמעיקרא הוא הצועד בעקבי הצאן באותם הדרכים הנודעים מכבר ואינו סר מן הדרך ימין

היו בתקיעת חצוצרות, ומה היה תפקיד תקיעות האלה וודאי לתור לנו דרך במדבר.

יב.

ולפיכך אמרה המשנה בראש השנה אחר שעמדה על כוונת תקיעת שופר, ודיברה על מופתי המדבר, וכי ידיו של משה עושות מלחמה, וכי נחש ממית או נחש מחיה, אלא הכל תלוי בשעבוד הלב למעלה. הרי כי כוונת התקיעות נלמד מכוונת הפעולות המיוחדות שעשה משה במדבר, בהרמת ידיו נגד עמלק שהוא הנחש הגדול הראשון שפגשו בו במדבר. ובעשיית נחש הנחושת שהוא ממש ביטול נחש המדבר על ידי אותו הנחש גופא לשון נופל על לשון, על ידי כוונת הלב היודעת להלך במדבר מקום נחש ושם לראות אשר נשאך ה' אלהיך.

יג.

נמשיך אל יום הכיפורים, ומהו עיקר עבודתו, אינו אלא השעיר הנשלח לעזאזל במדבר, אשר עזאזל הוא שם משמות השטן, ולאן הוא נשלח וודאי אל המדבר ששם מקומו, לתת לו שוחד ולהכניעו. ואכן עסק הסבא בהרחבה בסוד זה וביחוד עמד על סוד נקודת מקום המדבר שהוא מקום

הזה ולא עוד אלא שזה גופא הוא עיקר עבודת החודש.

כל עבודות חודש תשרי סוכבים על ביעור נחש המדבר

י.

בוא וראה, שאין לך כל מצוה ומצוה ממצוות החודש השביעי שאיננה עומדת על ביעור נחש המדבר בעצמו. נתחיל מראש השנה. ומהו עיקר עבודת ראש השנה, אינו אלא תקיעת שופר. ומהו כוונת תקיעת שופר, אמרו חכמים לבלבל את השטן, והוא עיקר ענין היום כאמור ויהי היום ויבואו בני האלהים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם. ומהו השטן, הוא הנחש הנמצא במדבר הוא יצר הרע הוא מלאך המות.

יא.

ואם ניכנס לפרט יותר במצוות האלה, נעמוד וודאי על סוד תקיעת שופר שהוא מצוה ראשונה בחודש הזה. ונחפש איה התקיעת שופר הראשונה אשר ממנו יש לנו לעמוד על עיקר עניינו. אין תקיעת שופר והחצוצרות הראשונה אלא המבואר בפרשת בהעלותך שכל מסעות במדבר מלווים

מז.

נמצא שלא די שלא ברח הסבא מעסק המדבר אל העיר בחודש השביעי, כאשר חשבנו לבאר בתחילה מכמה טעמים, אם מצד שהחודש הזה הוא זמן הקדושה ולא זמן עסק ביעור הרע. אם מצד שאין להתגרות ברשע בשעה שהשעה משחקת לו. ואם מצד שאין ראוי להתבודד בימי הדין. אלא אדרבה מסוד הליכת המדבר למד את כל עיקר סוד החודש השביעי שהוא עיקר הסוד, אשר על ידי שיודעים דרך זו יודעים כיצד לקיים את כל מצוות החודש השביעי שהוא ההליכה במדבר אף בעיר.

החורבן בעולם ומקום שליטת הנחש, וסדר הכנעתו על ידי שליחת השעיר לעזאזל.

יד.

ונסיים בחג הסוכות, אשר מהו חג הסוכות, אינו אלא זכר לסוכות המדבר שהם שהגינו עלינו במדבר מפני הנחשים, ושם הוא המקום המוגן מן הנחש שמגיעים עליו על ידי ביעור הנחש, והוא ממש הכתוב אשר נשאך ה' אלהיך שוודאי פשוטו הוא על העננים. והוא 'אשר ראית' שרואים אנחנו בצל הסוכה את צל ההולכה במדבר, שהוא עיקר מגמת החודש השביעי כמאמר הסבא שבא למיתב בצילא דמהימנותא בחודש זה.

אין טוב אלא מתוך רע

במדבר כהליכה אל מקום הנחש הלא קשה שבעתיים על כל מהות החודש השביעי. הלא כל השביעין חביבין, כשם שהשבת קדוש בימים כך החודש השביעי קדוש לה' בחדשים, וכך הוא מכונה בלשון עם 'די הייליגע טעג' - הימים הקדושים סתם הם ראש השנה ויום הכיפורים. ומהו ימים קדושים, אינו אלא ימים שנעסוק בהם בקודש, בהסתכלות ביופי האלוהות,

אין ותמלוך מבלי על
חטא

מז.

כמה שדיברנו ורמזנו למעלה על ההתבודדות כטיפול בעומק הרע שאין טוב אלא מתוכו, ניכר לנו שעוד לא אמרנו עליו מילה. ובאמת הקושיא שנזכרה שם בתור קושיא על בחירת הסבא לתאר את ההליכה

המוציאה מתוך חויית אנוש פשוטות תחושות ומחשבות רמות. ומביאה סיפורים קטנים אל משלים ומושגים כלליים ועליונים. לפיכך היתה ההוה אמינא שהדבר הטוב ביותר עבור הסופר הוא שיבנה לעצמו בית התבודדות ביער ושם יכתוב על הטבע ועל האדם ועל השמים ועל העצים מבלי שיהא לו מפריע מן הדברים הפעוטים של טירדות החיים. נגד הוה אמינא זו התבטאו כמה מגדולי החכמים בחכמה זו כי היא מחשבת קטנים שאינם מבינים את עומק הספרות. ומה אמרו, הלא מטרנתו הוא לרומם את החיים, להוציא מן השגרה השפלה פנינים נוצצים עליונים. וכי על מה לכתוב אם לא נחיה את אותם החיים השפלים. אמנם המטרה הסופית של כל הכתיבה הוא אותו רגע של צלילות הדעת כמו בהתבודדות היער. אך עבודתנו איננה לשקוע בה אלא להגיע אליה מתוך החיים ולעמוד על עומק סוד החיים. ורכים שניסו ללכת בדרך ההתבודדות בלבד סוף דבר שאף כתיבתם הורעה בשל כך שהרי איבדו את הקשר הממשי עם החיים עצמם שעל אודותם הלא באו לספר.

י"ז.

וכך היא המידה בעבודת ה'. אם עבודת ה' הוא העלאת החיים

בהתבוננות במרחבי התורה, בדברים הרחוקים מעסקי חולין. ובפועל כמה עוסקים בהם, בחטא עון ופשע, בתשובה בשטן בכפרה בשעיר לעזאזל. וכי למה שלא יהיו לנו ימים קדושים וטהורים שאין בהם עסק כזה לחטא ורע. מאחד המורים שלי שמעתי פעם בזה הלשון שפלא הדבר שאין לך יום בשנה שמכניסים בו כל כך הרבה לכלוך לבית הכנסת כמו ביום הכיפורים. וידוע שכבר טען בעל 'חידושי הרי"מ' שאין זה כדאי לשקוע ב'על חטא' אלא עדיף להשתקע ב'ותמלוך'. והלא המחזור מכחיש אותו.

י"ז.

אך הזוהר אומר במילים הכי ברורות 'לית טבא "אלא" ההוא דנפיק מגו בישא'. ואין אור "אלא" מתוך חושך. הרי לפי דעתו אין אפשרות לקיים 'ותמלוך' מבלי להוציאו מתוך 'על חטא'. וכמה שהמפרשים פירשו בדבר זה לא אמרו בו עוד כמעט כלום. אך נקדים משל הדיוט.

סופר חייב לעבוד

יח.

חכמת הספרות והשירה הוא החכמה

להשיג סודות התורה על נכון.

בא.

וכך אמרו חכמים על פי סודות האר"י שאין עיקר עבודת ה' אלא בירור ניצוצות הנמצאים בעולמות ב"ע. ואין עולמות ב"ע אלא אותם עולמות של מלאכה ממשיית. ואמר רבי פנחס מקוריץ אע"פ שנדמה שהרבי אין לו מלאכה הלא אין הדבר כן כי גם להיות רבי זו מלאכה ככל המלאכות בצד מה, שהרי הוא צריך לעסוק עם בני אדם וכו' ואין זה עבודת המחשבה עצמו, ונמצא גם הוא יש לו עבודה בעולם הזה ומתוך עבודה זו יוצר את התורה ועבודת ה' שלו. ואילו לא היה משתתף ביחסי תן וקח של העולם הזה כלל לא היה ייתכן שיהיה צדיק גם בזה (אמנם ייתכן כמו שיש גם בשבת בירור והוא ב"ע דאצילות כן מי שהוא 'כלי קודש' תיחשב גם עבודתו בחינת בורר אוכל מתוך אוכל להעלות ב"ע דאצילות לאצילות דאצילות, ומכל מקום החוק אחת הוא בכל מקום).

עבודת הכירור במחשבה

בב.

והוא הדין והוא המידה בעבודת

לדרגה הרבה יותר מרוממת מזה של הספרות, הרי מכל מקום כל העלאה פועלת לפי אותם החוקים. כשם שאין החומר שהסופר מעבד אל הרוח יכול להיות דבר חוץ מהחומר של החיים עצמם, כך אין החומר שעבודת ה' מעבדת אל האלוהות יכול להיות דבר חוץ מהחומר של אותם החיים עצמם. ובאמת שכך היא המידה שמי שאין לו חיים גופניים לא זו בלבד שלא יהיה לו מנין לקחת חומר לעבודת ה' אלא אף השגת עבודת השם שלו עצמו תסכול ותיפגע מכל מיני פגעים.

ב.

וכך אמרו חכמים יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ. ואין הטעם בכך מצד סדר העולם בלבד שאלמלא דרך ארץ נמצא מלסטם את הבריות, אלא אף התורה עצמה מתעקמת כאשר אין איתה דרך ארץ, כאמור כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה, אף דברי תורה עצמם יתבטלו. וכיצד יתבטלו, בדיוק כמו שאם לא יהיו חומר ולבנים יהיה הבנין הנוצר מהם בטל כי אין ממה לבנות אותו כך בדיוק נבנים דברי תורה ותפלה מתוך החומר ולבנים של המלאכה, ואם לא יהיה לאדם מלאכה הרי ממה יעשה דברי תורה. הרב מהר"ל אשלג היה מדריך לכל תלמידיו שחייבים הם לעבוד כל יום במלאכה ומבלעדי זאת לא יוכלו

שיש בכל תפלה כוונות חדשות אלה הכוונות הם ההרהורים הזרים העולים על ליבו בשעת התפלה לבררם. ואילו לא היו באים לו מחשבות זרות היה חייב בעצמו לרדוף אחריהם להביא מהם מתנות חדשות אל המלך והמלכה, למזלנו אין לנו קושי זה על פי רוב.

כד.

ולפיכך הוא הדין שאע"פ שבאופן תאורטי צדיקים גמורים נחתמים לחיים לאלתר וכו', אין זה ההנהגה בפועל כלל. אלא כל אחד יראה עצמו בינוני. כי באמת אין בעולם צדיקים גמורים כאלה (אלא בנקודה מחשבתית ואכ"מ) ועיקר הצדיקים הגמורים שמגיעים אליהם ביום הכיפורים הוא דווקא שיש חטא עון פשע ומבררים אותם בעשרת ימי תשובה להיות מוחין חדשים אל עבודת האלוהות.

כה.

וכך הוא סוד כל העולם שלימד האריז"ל שהוא סדר תיקון השבירה וחטא אדם הראשון וכו'. ואולי יש מחקר מה היה אילו לכתחילה לא היה חטא ולא היה שבירה אבל בוודאי בעולם הזה אין עבודת ה' זולת תיקון שבירה זו וחטא זה. ובעומקו של דבר

המחשבה הטהורה עצמה. אשר רבים טועים ונופלים מזה ששמעו שיש עבודה מיוחדת ונעלמת הוא עבודת הלב והמחשבה עצמה, לכוון ייחודי שמות או הרהורים טהורים בצורות הטהורות שתחת הכסא. והם מנסים לרגע ותיכף עולים על דעתם מחשבות הבלי שטויות העולם הזה, וכך פעם פעמיים עד שהוא מחליט בדעתו בוודאי אין אנכי במדרגה הראויה לכוון כוונות ולעסוק בעבודת המחשבה. אולי ישנם צדיקים שלהם זורמים מחשבות כאלה אבל אני הלא ליבי מלא דם וטינופת ומה מני לעסוק בעבודת המחשבה.

כז.

לימדוני רבותינו שאין דבר זה כלל. כי אין עיקר עבודת המחשבה להשאיר את המחשבה דבוקה בעליונים בלבד. אבל עיקר עבודת המחשבה הוא בדיוק זה לדחות את המחשבות הריקות העולות על הלב פעם אחר פעם עד שמתוכם עצמם מתבררת המחשבה העליונה. ונמצא זה שאתה עומד להתפלל ולהתייחד במחשבתך ובאים אליך כל מחשבות הבלי העולם אין זה אות שאינך כדאי או שבדיעבד תצטרך לטפל בהטרדות אלה. אבל אדרבה לכתחילה זוהי עבודת המחשבה עצמה. אמר הרב המגיד ממעזריטש מה שאמר הרב האר"י

בחי' א' ומה שלוקחים הם דבר אחר
 אבל כוונתנו הוא כי עתיק יומין
 דאצילות כל עצמותו נעשה מב' בחי'
 אלו שהם מ"ה וב"ן ובחי' המ"ה שבו
 הוא הנקרא עתיק דכורא ובחי' הב"ן
 שבו הוא הנקרא נוקבא דעתיק וזכור
 ואל תשכח". פירוש אין מושג של
 פרצופים עליונים דאצילות כלל זולת
 בירור השכירה שהוא שם ב"ן על ידי
 החידוש הנקרא שם מ"ה. ואין עוד
 דבר זולת זה בעולם האצילות.

זהו הציור של עבודת ה' לכתחילה
 והוא נדמה כדיעבד מחמת הקטרוג
 עצמו ואולי יש בזה מקום אבל עכ"פ
 בעולם הזה אין כזה דבר עבודת
 ה' שאינו בירור ניצוצים אלה וזהו
 ההגדרה של עבודת ה' לעשות מן
 הרע טוב.

בו.

לשון הרב (עץ חיים שער י"ב פרק
 א): ואל תטעה בדברינו לומר שהם

לצפיה ושמיעה בשיעור הזה

[/https://yitzchoklowy.com/moadim/rosh-hashanah/rh-81-4-2](https://yitzchoklowy.com/moadim/rosh-hashanah/rh-81-4-2)

לשמיעת השיעור בקול הלשון: 718-521-5231
 311323514